

PROGRESJONSPLAN FOR VELLEBARNEHAGENE

Vedlegg til Vellebarnehagenes årsplan 2018-2022

Rammeplan for barnehagen – innhold og oppgaver (2017) legger vekt på at alle barn skal kunne oppleve progresjon og varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Det skal legges til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø. Denne progresjonsplanen for Vellebarnehagene gir et bilde av hva barna skal øve på og få erfaring med på de ulike alderstrinn, og når vi introduserer de ulike elementene. Krav og omfang vil øke i forhold til barns modning og alder. Dokumentet skal være et arbeidsredskap for personalet i våre barnehager med tanke på observasjon og refleksjon, planlegging, gjennomføring og vurdering.

Lov om barnehager:

Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter. Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter.

Rammeplan:

For hvert fagområde er det formulert mål for arbeidet for å fremme barnas utvikling og læring og presisering av personalets ansvar. Det samme gjelder for andre viktige områder innenfor barnehagens innhold og formål, bl.a. lek, danning, læring, omsorg og barns medvirkning. I barnehagen arbeides det tverrfaglig hver eneste dag; på turer, ved måltider, i samlingsstund, i stelle- og omsorgssituasjoner og i lek og aktiviteter inne og ute. Målene som retter seg mot barnas opplevelser og læring, er formulert som prosessmål.

Leken skal alltid gis høy prioritet, fordi ulike typer lek gir barn erfaringer på mange felt og er viktig i barns tilegnelse av holdninger, kunnskaper og ferdigheter. Lek, språk og sosiale ferdigheter henger nøye sammen, og er gjensidig avhengige av og utviklende for hverandre.

Digitale verktøy skal brukes innenfor alle fagområder, og skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Personalet skal delta aktivt sammen med barna og utvikle sine ferdigheter i samspill med dem.

Årsplan:

«Vi gir nye muligheter» er Velle Utvikling sin felles visjon. For oss i Vellebarnehagene betyr dette at barna skal gis muligheter og bli oppmuntret til å utvikle sin identitet, kreativitet og nysgjerrighet i et miljø som er preget av troverdighet, entusiasme og nytenkning. I Vellebarnehagene skal ALLE gis like muligheter til en meningsfull hverdag som skal preges av omsorg, trygghet, trivsel, mestring og læring.

Kommunikasjon, språk og tekst	1 – 2 år	3 – 4 år	5 – 6 år
Mål: Barna skal lære seg en god og hensiktsmessig kommunikasjonsform for å kunne ta del i det sosiale fellesskapet			
<p><i>I barnehagen skal barna møte ulike språk, språkformer og dialekter gjennom rim, regler, sanger, litteratur og tekster fra samtid og fortid. Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulere til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling.</i></p>	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observere, lese og tolke barnas kroppsspråk, mimikk, lyder og ord når de uttrykker sine ønsker, behov og følelser • Være til stede, støtte og veilede barna i lek og samhandling med andre barn • Gi enkle beskjeder som barna kan ha forutsetninger til å ta imot og utføre • La barna bli kjent med enkle rim, regler og sanger, musikk, rytme og bevegelser, samt bildebøker, pekebøker og bøker med enkel tekst • Bruke konkrete i formidling av eventyr og fortellinger (f.eks. Snakkepakken og flanellograf). • La barna bli kjent med og leke med enkle språkstimulerende apper og spill, som f.eks. Språkkista og ulike lottospill m.fl. 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hjelp og støtte barna til å gjøre seg forstått og føre en dialog med turtaking i lek og sosialt samspill • Veilede barna i å løse konflikter og problemer ved hjelp av språket. La barna fortelle sin opplevelse av hva som har skjedd og være med på å finne løsninger • Sørge for å fange barnas oppmerksomhet slik at de kan lytte og ta imot lengre beskjeder • La barna bli kjent med rim, regler, rytme, sanger og sangleker, bildebøker, eventyr og fortellinger • Bruke Snakkepakken, og la barna selv bruke enkelte av konkretene til gjenfortelling eller egen skaping av fortellinger • Bruke språkstimulerende apper og spill sammen med barna, som f.eks. 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppmuntre barna til å bruke verbalspråket for kunne å komme med ideer i lek • Støtte barna i å bruke språket til å skape positive relasjoner og løse konflikter • Legge til rette for at barna skal kunne ta imot og forstå enkle, kollektive beskjeder • Skape trygge situasjoner for hvert enkelt barn, slik at de kan tørre å ta ordet i små og større grupper. Veilede og styre samspillet mellom barna slik at de kan lytte til andre, rekke opp hånda og vente på tur • Legge til rette for og oppmuntre til at barna selv kan skape rim, regler og sanger, eller en historie med begynnelse, hoveddel og slutt • Gi barna tilgang til lengre historier og fortellinger • Bruke språkstimulerende apper sammen med barna, som f.eks. Språkkista, Book Creator m.fl., både i lek, læring og

	<ul style="list-style-type: none"> La barna møte ordbilder og skriftspråk på naturlige steder i barnehagen, samt synliggjøre ordbildet av barnets eget navn eller forbokstav 	Språkkista, Book Creator, memory, lottospill, stigespill m.fl. <ul style="list-style-type: none"> Legge til rette for frihåndstegning og lekeskriving, samt mulighet til å gjenkjenne ordbildet av eget navn 	kreative aktiviteter. Etter hvert legge til rette for at barna skal kunne bruke disse verktøyene mer selvstendig <ul style="list-style-type: none"> Tilby et mangfold av tall, bokstaver, ordbilder og symboler. Oppmuntre til lekeskriving og legge til rette for å øve på å skrive sitt eget navn
--	---	---	---

Voksenrollen: Personalet skal bruke språket aktivt sammen med barna og sette ord på gjenstander, handlinger, følelser og opplevelser. Han/hun skal være en aktiv lytter som bekrefter barnet med anerkjennende kommunikasjon. Å være aktivt lyttende vil si å ta seg tid, vise med kropp og blikk at man er interessert og å lytte til hva barnet faktisk forteller.

Kropp, bevegelse, mat og helse	1 – 2 år	3 – 4 år	5 – 6 år
Mål: Barna skal tilegne seg grunnleggende motoriske ferdigheter, gode helsefremmende vaner og respekt for egen og andres kropp.			
<i>Gode vaner som tilegnes i barnehagealder, kan vare livet ut. Barnehagen skal legge til rette for at alle barn opplever bevegelsesglede, matglede og matkultur, mental og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse. Barnehagen skal bidra til at barna blir kjent med kroppen sin og utvikler bevissthet om egne og andres grenser.</i>	Personalet skal: <ul style="list-style-type: none"> Innarbeide for gode rutiner rundt barnas håndvask Legge til rette for at barna skal oppleve stellesituasjonen trygg og komfortabel La barna bli kjent med egen kropp, navn på kroppsdelene og hvordan de kan bruke kroppen i kroppslige aktiviteter Oppmuntre barna til selvstendighet under måltid, av- og påkledning, begynnende potte-/dotrening Oppfordre til bruk av sanser ved å smake, lukte og kjenne på ulike matvarer og matretter. Snakke med 	Personalet skal: <ul style="list-style-type: none"> Innarbeide gode rutiner rundt barnas håndvask og deres egen hygiene Legge til rette for at barna skal oppleve toalett- og garderobesituasjonen trygg og komfortabel Utvide barnas kunnskap om egen kropp, egne ferdigheter og grenser Legge til rette for og støtte barna til større selvstendighet under måltidet, i av- og påkledning, på toalettet osv. La barna delta i tilberedelser av måltider. La barna få kjennskap til hvor maten kommer fra og bevisstgjøre dem 	Personalet skal: <ul style="list-style-type: none"> Bevisstgjøre barna på hva god hygiene er og hvorfor det er viktig Samtale og reflektere sammen med barna om hvordan man viser respekt for egen og andres kropp Oppmuntre og støtte barna til å vurdere hva man må ha på seg i forhold til vær og årstider. Medvirke til å etablere gode vaner omkring et sunt kosthold

<p><i>Gjennom arbeid med fagområdet skal barna få sans, oppleve, leke, lære og skape med kroppen som utgangspunkt. Gjennom medvirkning i mat- og måltidsaktiviteter skal barna motiveres til å spise sunn mat og få grunnleggende forståelse for hvordan sunn mat kan bidra til god helse.</i></p>	<p>barna om hva som er sunn og usunn mat. Legge til rette for at barna kan ta del i matlaging, etter egne forutsetninger</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimulere til grunnleggende grovmotoriske og finmotoriske bevegelser, som å krabbe, gå, klatre, gynte, rulle, hoppe, balansere, løpe, perle med store perler, legge puslespill, forme plastelina, tegne, fargelegge og male, bevegelseslek til musikk og sang m.m. • Bevisstgjøre og støtte barna i å bruke kroppen allsidig i lek og utforskning ute i variert terreng, samt utfordre dem med f.eks. hinderløyper inne i barnehagen 	<p>på hva et sunt og variert kosthold inneholder</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimulere til videreutvikling av koordinasjon og motorikk, som for eksempel å hinke, balansere, sparke, kaste og ta imot ball, sykle, huske, klippe, tegne, perle, pusle, bygge med Lego, mer avanserte bevegelsessanger osv. • Legge til rette for uteliv og friluftsliv til ulike årstider ved daglig utelek og faste turdager 	<ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for automatisering av koordinasjon, grovmotoriske og finmotoriske ferdigheter, samt bruke regelleker og sangleker • Legge til rette for lengre turer i variert terreng
--	--	--	---

Voksenrollen: Personalet skal delta aktivt i barnas utfoldelse og lek. De skal oppmuntre og stimulere til fysisk utfoldelse og bidra til at barna skal kunne mestre ulike hverdagssituasjoner. De skal vurdere og legge til rette for risikofyllt lek innenfor trygge rammer.

Kunst, kultur og kreativitet	1 – 2 år	3 – 4 år	5 – 6 år
Mål: Barna skal bruke og utvikle fantasien sin, og oppleve glede i skapende prosesser			
<p><i>Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltagelse og eget skapende arbeid. Barna skal støttes i å være aktive og skape egne kunstneriske og kulturelle uttrykk. Barnehagen skal legge til rette for samhørighet og kreativitet ved å bidra til at barna får være sammen om å oppleve, og å skape kunstneriske og kulturelle uttrykk. Fagområdet omhandler uttrykksformer som billedkunst og kunsthåndverk, musikk, dans, drama, språk, litteratur, film, arkitektur og design.</i></p>	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilby varierte barnesanger, lek med rytmeinstrumenter, dans og bevegelse til musikk • Introdusere ulike formingsmaterialer, teknikker og verktøy, f.eks. malerpensel, fargeblyant, plastelina, fingermaling, naturmaterialer, samt bruk av tegneprogram på PC eller nettbrett, f.eks. Paint, Book Creator m.fl. • Tilrettelegge for bygge- og konstruksjonslek, lek med vann, sand og snø • Gi impulser til dramalek og rollelek, f.eks. fra eventyr og fortellinger. Gi tilgang til utkleddingstøy, rekvisitter og enkle kulisser 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for at barna får kjennskap til og erfaring med ulike rytmeinstrumenter • Gi barna kjennskap til ulike formings-teknikker og fargelære. Bruke tegneprogram sammen med barna på PC eller nettbrett, f.eks. Paint, Book Creator m.fl. • Ta imot og benytte ulike kulturtilbud i nærmiljøet, f.eks. konserter eller teaterforestillinger • Motivere barna til å videreutvikle bygge- og konstruksjonsleken. • La barna selv delta i og skape drama- og rollelek • Gi barna erfaringer med ulike kulturelle uttrykk, gjennom eventyr, fortellinger, bilder, musikk 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilby barna å lytte til ulike musikk-sjangre. Oppmuntre til at barna skaper egen musikk og dans, som også kan framføres for andre • Legge til rette for større selvstendighet i bruk av tegneprogram på PC eller nettbrett, f.eks. Paint, Book Creator m.fl. • Legge til rette for at barna kan bli kjent med kunst og kunstnere • Tilrettelegge for at barna skal kunne planlegge, skissere og avansere bygge- og konstruksjonsleken. • Tilrettelegge for at barna kan skape egne dramatiske uttrykk og rollespill • Gi barna kjennskap til de ulike kulturers estetiske uttrykk som er representert i barnehagen
<p>Voksenrollen: Personalet må ha en utforskende væremåte og vise respekt for barnas skapende prosess. Prosessen kan like gjerne være målet som selve produktet. Barna gis tid til utfoldelse, støtte og veiledning i deres skapende prosesser med ulike teknikker og materialer.</p>			

Natur, miljø og teknologi	1 – 2 år	3 – 4 år	5 – 6 år
<p>Mål: Barna skal få varierte naturopplevelser og en begynnende forståelse for betydningen av å ta vare på natur og miljø</p>			
<p><i>Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen, får erfaringer med naturen som fremmer evne til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike årstider. Barnehagen skal legge til rette for at barna får et mangfold av naturopplevelser og får oppleve naturen som arena for lek og læring. Barnehagen skal legge til rette for at barna forblir nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, kan oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper.</i></p>	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for at barna kan være ute i ulikt vær og til ulike årstider. Oppmuntre til at barna utforsker barnehagens uteområde. Organisere måltider ute i barnehagen • La barna bli kjent med og bruke nærmiljøet til turer, naturopplevelser og friluftsliv. Tilrettelegge for lek og skapende aktivitet i naturen og med naturmaterialer • Gi barna begynnende kjennskap til ulike dyr, fugler og planter som finnes i den norske fauna og spesielt i nærmiljøet • Skape situasjoner der barna kan oppdage og undre seg over småkryp, blomster, trær, pinner, steiner, dyrelyder o.l., f.eks. ved bruk av digitalt mikroskop eller andre IKT-verktøy • Bidra til å skape miljøbevissthet ved å la barna være med å kaste/sortere søppel 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for at barna skal kunne oppleve glede ved å være ute i naturen, uansett vær og årstid, både i barnehagen og i nærområdet rundt • Legge til rette for at barna får erfaring med naturens mangfoldighet og kan følge med på endringer i naturen knyttet til årstidene • Legge til rette for at barna får kunnskap om og erfaringer med dyre- og planteriket. Bruke faktabøker sammen med barna. • Gi barna innsikt i at man kan bruke digitale verktøy som pc og nettbrett for å innhente informasjon, kunnskap og bilder. • Introdusere barna for Blue-Bot og andre teknologiske og digitale verktøy • Gi kunnskap om sortering av avfall, Lære å sortere søppel og plukke opp søppel i naturen. Få kjennskap til miljøvern 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skape gode opplevelser ved bruk av natur og nærmiljø gjennom hele året, uansett vær og årstid. Ta i bruk nærmiljøets muligheter til lek, læring og friluftsliv, f.eks. skog, lekeplasser, sentrum, fotballbaner, matlaging på bål m.m. • Legge til rette for fordypning i utvalgte temaer knyttet til naturens mangfoldighet • Legge til rette for større selvstendighet i bruk av Blue-Bot og andre teknologiske og digitale verktøy • Gi kunnskap om gjenbruk, gjenvinning og resirkulering. Bidra til at barna utvikler gode holdninger rundt miljøbevissthet

Voksenrollen: Gjennom vår væremåte skal personalet være gode forbilder og rollemodeller i alle hverdagslige gjøremål knyttet til natur, miljø og bærekraftig utvikling

Antall, rom og form	1 – 2 år	3 – 4 år	5 – 6 år
Mål: Barna skal tilegne seg grunnleggende matematiske ferdigheter			
<p><i>Arbeid med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning. Fagområdet omfatter lekende og undersøkende arbeid med antall og telling, plassering, orientering, visualisering, sortering, sammenligning, måling og mønster. Det handler også om å stille spørsmål, resonnere, argumentere og søke løsninger.</i></p>	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gjennom sanger, rim, regler og samtaler legge til rette for daglige erfaringer med grunnleggende matematiske begreper om mengder, størrelser, plassering, tall og telling Legge til rette for erfaringer med preposisjoner gjennom utforskning av rom med egen kropp, f.eks. oppå stolen, under bordet, bak jakka osv. Tilby materialer som puslespill, puttebokser, Duplo, byggeklosser og brikker med ulike farger, størrelser og former, og legge til rette for lek, sortering, klassifisering, utforskning og konstruksjon med disse materialene Invitere barna til å delta i praktiske oppgaver, som f.eks. å dekke på eller rydde av bordet, tilberede mat m.m. 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> Legge til rette for at barna får erfaringer med former, vekt, antall og volum Legge til rette for videre erfaringer med begreper som ved siden av, i midten, høy, lav, foran, bak, inne i og rundt Tilby et godt og varierte utvalg av materialer og aktiviteter som bidrar til erfaringer med og kunnskap om former, størrelser, måleenheter og volum/rom, f.eks. puslespill og enkle brettspill, eller gjennom større byggeprosjekter med tepper, møbler, pappesker ol. Tilby materialer som kan sorteres og sammenliknes Inviterer til og la barna delta i praktiske oppgaver der de får erfaringer med å knytte tall og telling til konkrete, f.eks. 2 skjeer, 3 kopper 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> Oppmuntre til å anvende mer avanserte matematiske begreper i naturlige sammenhenger knyttet til vekt, mål og volum Legge til rette for og skape forståelse for hvordan de matematiske begreper brukes og forstås. Legge til rette for konstruksjonslek og byggeprosjekter med Lego Sortere på en mer avansert måte, etter farge, etter form etc. Samt Legge til rette for økt matematisk forståelse ved å snakke om størrelser, mengder og lengder (stor, større, størst) Skape forståelse for numerisk betydning, f.eks. uttale på tall, aldersforskjell o.l. Legge til rette for at barna kan gjenkjenne og anvende matematikk i lek og daglige aktiviteter, som spill med

	<ul style="list-style-type: none"> • Bidra til en begynnende forståelse for tid gjennom barnehagens dagsrytme og daglige rutiner 	<ul style="list-style-type: none"> • Gi erfaringer med klokke, kalender og årstid gjennom aktiv deltakelse i barnehagens rutiner 	<p>kort, brett og terning, programmering av Blue-Bot eller bruk av egen kropp</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for samtaler og refleksjoner rundt barnas egen forståelse og kjennskap til klokka, kalender og tid
--	---	---	--

Voksenrollen: Personalet skal søke kunnskap om, sette seg inn i og være bevisste på hva matematikk i barnehagen er og bruke det aktivt i hverdagen. De skal uttrykke positive holdninger til matematikk.

Etikk, religion og filosofi	1 – 2 år	3 – 4 år	5 – 6 år
<p>Mål: Barna skal utvikle evnen til etiske refleksjoner og å vise respekt og toleranse for mangfoldet i samfunnet</p>			
<p><i>Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi. Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfoldig og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett. Gjennom å samtale om og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål skal barn få anledning til selv å formulere spørsmål, lytte til andre, reflektere og finne svar. Slik skal barnehagen bidra til å legge grunnlag for kritisk tenkning og dømmekraft.</i></p>	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oppmuntre og veilede barna til å vise omsorg for hverandre, trøste og hjelpe • Oppmuntre til at barna kan undre seg, utforske og spørre om alt de ser og opplever • Hjelpe barna til å bli kjent med egne følelser, som f.eks. glad, redd, lei seg, sint • Stimulere til at barna får øve på turtaking og å dele med hverandre • Legge til rette for at barna får delta i markeringen av høytider og tradisjoner • Legge til rette for at barna får delta og medvirke i solidaritetsaksjoner eller internasjonalt arbeid 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veilede og hjelpe barna til å leve seg inn i andres opplevelser, kjenne igjen andres følelser og få en forståelse av empati • Oppmuntre barna til å stille "hvorfor"- og "hvordan"-spørsmål • Legge til rette for at barna kan videreutvikle de sosiale ferdighetene å dele, forhandle og løse konflikter • Veilede barna til å hevde seg selv og sine meninger på en positiv måte, ved å respektere andres meninger og følelser og reflektere over hva som er rett og galt • Legge til rette for at barna kan få kjennskap til hverandres kultur, religion og livsynsmessig tilhørighet, bl.a. gjennom samtaler i hverdagen • Legge til rette for at barna får kunnskap om barn fra ulike kultur, bl.a. gjennom solidaritetsaksjoner • Gi barna en introduksjon til FNs barnekonvensjon 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimulere til at barna kan utvikle toleranse, respekt og interesse for hverandres likheter og ulikheter • Oppmuntre barna til å stille spørsmål og undre seg over opplevelser og fenomener • Gi barna kjennskap til budskapet i «Den gyldne regel» - <i>Du skal gjøre mot andre som du vil at andre skal gjøre mot deg</i> • Hjelpe barna til å kunne se seg selv i en større sammenheng • Legge til rette for at barna får en aktiv rolle og i stor grad kan medvirke i planlegging og gjennomføring av solidaritetsaksjoner • Gi barna kjennskap til FNs barnekonvensjonen og hvorfor den er viktig for alle barn
<p>Voksenrollen: Gjennom ord og handling skal de voksne være et godt forbilde, vise toleranse og en inkluderende væremåte overfor mangfoldet i samfunnet. De voksne må søke kunnskap om ulike religioner og kulturer. Være bevisste på sin egen undrene væremåte i samtaler sammen med barna.</p>			

Nærmiljø og samfunn	1 – 2 år	3 – 4 år	5 – 6 år
Mål: Barna skal oppleve å være en del av fellesskapet og få en begynnende forståelse for demokratiske prinsipper i samfunnet			
<p><i>Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden. Barnehagen skal bidra til kunnskap om og erfaring med lokale tradisjoner, samfunnsinstitusjoner og yrker slik at barna opplever tilhørighet til nærmiljøet. Kulturelt mangfold, ulike levevis og ulike familierformer er en del av fagområdet. Fagområdet skal omfatte kjennskap til samisk språk, kultur og tradisjon og kjennskap til nasjonale minoriteter og andre minoriteter. Gjennom lek og varierte aktiviteter skal barna få erfaring med å lytte, forhandle og diskutere og få</i></p>	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for at barna skal bli kjent med og trygge på voksne og andre barn på sin avdeling og i barnehagen – oppleve trygg tilknytning • Oppmuntre til at barna hilser, vinker og bruker hverandres navn • Legge til rette for at barna kan hjelpe til med enkle daglige gjøremål, som borddekking, rydding og lignende • Legge til rette for at barna skal kunne oppleve glede i felleskap med andre – "vi-følelsen" • Legge til rette for at barna kan oppleve at det tas like mye hensyn til gutter og jenter • Legge til rette for at barna begynner å ferdes i nærmiljøet • Legge til rette for erfaringer med enkle trafikkregler, bl.a. ved å gå kortere turer på egne ben. Introdusere ulike pedagogiske verktøy innenfor trafikkopplæring 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for at barna skal oppleve og utvikle samhold, gruppefølelse og tilhørighet • Oppmuntre til god bordskikk, hilse på hverandre, si takk og vær så god • Legge til rette for å gi barna erfaringer med at de selv og andre er med på å påvirke hverdagen • Legge til rette for at barna får en opplevelse av å være viktige for fellesskapet • Tilrettelegge for opplevelser og erfaringer som gjør barna kjent med nærmiljøet • Gi kjennskap til trafikkregler og hvordan vi opptre i trafikken, bl.a. gjennom det pedagogiske verktøyet "Tarkus og vennene hans" Trygg Trafikk 	<p>Personalet skal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Legge til rette for at barn selv bidrar aktivt til inkludering og å skape et godt fellesskap • Oppmuntre til og reflektere sammen med barna rundt hva høflighet er • Legge til rette for erfaringer med at man i samarbeid og felles aktiviteter er avhengige av hverandre og at jenter og gutter er likeverdige • Legge til rette for at barna selv kan dokumentere turer og nærmiljø med bruk av digitale verktøy • Gi begynnende kjennskap til historien og tradisjoner i nærmiljøet • Organisere og invitere til samarbeid med institusjoner i nærmiljøet • Legge til rette for større bevissthet rundt trafiksikkerhet, bl.a. ved å samtale om dette når vi går på tur, bli bedre kjent med "Tarkus og vennene hans"

<p><i>begynnende kjennskap til menneskerettighetene.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gi begynnende kjennskap til det norske flagget og kjente 17.mai sanger • Gi begynnende kjennskap til samefolket og nasjonale minoriteter 	<ul style="list-style-type: none"> • Formidle begynnende kunnskap om 17. mai og historien rundt denne dagen • Gi kjennskap til samefolket og nasjonale minoriteter, deres kultur og levemåte 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjøre barna kjent med noen demokratiske prinsipper, bl.a. medbestemmelse • Sørge for at alle barn får besøke skolen de skal begynne på for å bli kjent med skolen og skolens område – SFO, gymsal, uteområde
<p>Voksenrollen: Personalet skal respektere barns rett til medvirkning ved å kontinuerlig reflektere over barnas muligheter til innflytelse i hverdagen. De voksne må gjøre seg kjent med nærmiljøets muligheter og ta i bruk disse.</p>			